

Mitzvoth: Destiny or Destination

Parasha Ki Teitzei

1a

Mishlei - ch. 1

⁷ The fear of HASHEM is the beginning of knowledge; foolish ones scorn wisdom and discipline. ⁸ Hear, my child, the discipline of your father, and do not forsake the teaching of your mother. ⁹ For they are an adornment of grace for your head and a chain for your neck.

16

"זה שאמר הכתוב (משלי א') 'כי לויית חן הם לדאשד': רבנו אמרי, מהו כי לויית חן? אמר רבי פנחס בר חמא: לכל מקום שתלך המצות מלוות אותך, 'כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגרך', אם עשית לך דלת המצות מלוות אותך, שנאמר (דברים ו') 'וכתבתם על מזוזות ביתך', אם לבשת בל'ים חדשים המצות מלוות אותך, שנאמר (דברים כ"ב) 'לא תלבש שעטניו', אם הלכת לגלח המצות מלוות אותך שנא' (ויקרא י"ט) 'לא תקיפו פאת ראשכם', ואם היה לך שרה ותלכת לחרוש בתוכה המצות מלוות אותך, שנאמר (דברים כ"ב) 'לא תחרוש בשור ובחמור יחדו', ואם ורעת אותה המצות מלוות אותך, שנא' (שם) 'לא תורע כרמך בלאים', ואם קצרת אותה המצות מלוות אותך, שנא' (שם כ"ד) 'כי תקצור קצירך בשודך ושכחת עומר בשדה', אמר הקב"ה: אפילו לא היית עוסק בדבר אלא מהלך בדרך המצות מלוות אותך, מנינו? שנא' 'כי יקרא קו צפור לפתך'."

2 Derech Hashem - Rānchal - pg 67; 73

[5] These patterns and restraints are God's commandments. They include both positive commands and prohibitions.

The purpose of each commandment is either to allow man to earn and incorporate in himself a particular level of true excellence, or to remove an area of deficiency and darkness. This is accomplished through doing what the commandments require and avoiding what they forbid.

[6] Man serves God by observing all His commandments, and the root purpose of this service is to make man always conscious of God, and to turn him in God's direction. The guiding principle is that man must realize that God created him, only so that he could have the opportunity to draw himself "close" to his Creator, but this "closeness" becomes possible only if man overcomes his Evil Urge, consciously deciding to subjugate himself to his Creator, and fulfill God's commands. Man must reverse his inclination towards the physical, conquering his mundane tendencies, but he will be able to do so only if he manages all of his affairs only for the sake of attaining this goal, having no desire for anything else.

The Highest Wisdom decreed that every act of observing God's commandments should bring a person closer to God to a particular determined degree. The individual then attains a degree of God's Light corresponding to this degree of closeness, and this in turn causes a degree of perfection resulting from that enlightenment to become an integral part of him.

7 והמנוח
מלוות אותו, כלשון המדרש צפרשה זו, "כי לויית חן הם לדאשד", והמפרשים פירשו "לויית" מלשון מצור, כמאה"כ. (בראשית כט - לב) "הפעם ילדה אישי אלי". ויש לפרש שהמנוח מתברר את האדם * "לראשד", אל הראש, היינו אל השורש, שגם מעשיו הגשמיים יהי' להם שייכות להשורש, כאשר יחבאר.

5... חזקת ה' - ק 53

ובן איתא גם במדרש צ"פ שלח (צמד"ר יז - ה) עה"פ "ועשו להם זיזים", הה"ד (מהלים לו - יא) "אור זרוע לנדיק" וכו', "ה' חפץ למען נדקו" (ישעי' מז - כא), זרע הקב"ה את המורה ואת המנוח להנחילם לישראל לחיי עוה"ב, ולא הניח דבר בעולם שלא נתן בו מנחה לישראל, יא לחרוש, לא תחרוש וכו', לזרוע, לא תורע כרמך וכו', לקצור, כי תקצור קצירך וכו', לש, ראשית עריסותיכם חלה, שחט, זרוע לחיים והקיבה וכו', עד נחמכה בטלית, ועשו להם זיזים, ע"ש כל דברי המדרש. 6 ובביאור הדברים נראה ע"פ מה * שהניחו נספה"ק מזה"ק" שהמרי"ג מנוח נקראים חרי"ג "עטין" לאורייתא, "עוה"ב" לקרב את האדם להבורא יתבי וכלשון הרמב"ם (סוף הל' חמורה) "ורוב דיי המורה אינו אלא עוה"ב מרחוק מגדול העוה"ב לחקן הדעות ולישר כל המעשים", ע"ש. ולכן בכל מעשה גשמי שע"י העסק בו שייך שיבא לידי היסח הדעת ולשכחה, היינו שיכח את תפקידו בעולם וישחקע אותו בעולם המעשה - עלמא דשקרא, משום כך העמיד הקב"ה מנחה להזכיר את האדם שלא ישכח את תפקידו בעולם, וכלשון המדרש "להנחילם לישראל לחיי עוה"ב", "אור זרוע לנדיק", הקב"ה זרע את אור המנוח בהמעשה, שע"י עשיית המנוח תתעורר נפשו להנדיק מעשיו, משום האור הזרוע במוך המנוח.

6 If a bird's nest happens to be before you on the road, on any tree or on the ground — young birds or eggs — and the mother is roosting on the young birds or the eggs, you shall not take the mother with the young. 7 You shall surely send away the mother and take the young for yourself, so that it will be good for you and will prolong your days.

10

Artschroll-Stein Chumash

Ramban comments that these commandments are meant to inculcate compassion in people, not, as some think, that God Himself pities the birds and animals. It is forbidden to say so (see Berachos 33b), because God permits people to use and slaughter animals for their own needs. Rather, such commandments teach that people should accustom themselves to act mercifully.

11

4 You shall not see the donkey of your brother or his ox falling on the road and hide yourself from them; you shall surely stand them up, with him.

12 אורי - א"ח ע"ה

כפי מה שאדם מסייע לרעהו ונושא בעולו של חברו, כך זוכה הוא לתקן עצמו וליישר אורחותיו.

דבר זה נרמז בלשון הכתוב: "הקם תקים עמו". תקומתו של האדם תהיה "עמו" - עם הסיוע לזולתו.

וכך אמרו חז"ל: יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית ויקייר לו.

(שפת אמת)

זכות אחרת או רצון טוב פנימי שבעבורה זכו אותו משמיה לעשות חסד גדול כזה עם התצאות מבורכות כאלו לחבירו, אף ללא סודאא יחידה מצדו. והקב"ה משלם לו כפי מה שיצא ע"י חסד זה (לפי עין יוסף על עין יעקב).

14 ב ועוד יש ענין בחסד, שעל ידי פעולת החסד זוכה לזיכך ולכפיית יצרו, שעל ידי כך רכש לעצמו מידת הטובה, שרדה מעמו מידת "אכזריות" "רע עין" וכדומה, ובכך זכה לחיקון הנפש עבורו ועבור כל העולמות החלויים בו.

ולכן כתב הרמב"ם (בהלכות תשובה פ"ג ה"ב) שרק הקב"ה בעצמו יכול למרוד מעלתו של מצוות ועבירות, כי רק לפניו ית' גלוי וידוע כיצד נעשית המצוה ובאיזה מצב נמצא עושה המצוה, כמה כפיית היצר היה בזה, ועבור מה זכה לרכוש מצוה זו, ועד כמה פעלה מצוה זו לעצמו ולכל העולמות החלויים בו.

15

4 An Ammonite or Moabite shall not enter the congregation of HASHEM, even their tenth generation shall not enter the congregation of HASHEM, to eternity, 5 because of the fact that they did not greet you with bread and water on the road when you were leaving Egypt, and because he hired against you Balaam son of Beor, of Pethor, Aram Naharaim, to curse you. 6 But

17 אקרא ק"ג - ה' י"ג - 171

העולה מדברי חז"ל אלה הוא: כי יסוד ההרחקה שהרחיק הקב"ה את עמו ומואב מלבוא בקהל ה' הוא, בהיות עמים אלה כפויי טובה ורחוקים ממושגי החסד. "על דבר אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים" וכי מדוע היה עליהם לקדם בלחם ובמים? אין זאת, כי אם חלה עליהם חובת הכרת הטוב לאברהם, אשר שם נפשו בקפו על מנת להציל את לוט, שאלמלא כן, לא היו אומות אלו באות לעולם. אין בסיס לחיבור בין עמון וישראל כיוון שעמון ומואב מבטאים את היפוכה של מידת החסד שהיא משורשי מהותה של האומה הישראלית.

ומבאר המדרש שכל שני צורה יש עוד מנה, כי כשמשנתה הנורה כגון כשקורא את התורה מהקרקע ועשה חלום הרי נשתנה צורתו, ומעשי האדם הם שפעלו את השינוי, ונמצא שנעשה יותר.

מרוחק מהשורש, ולכן העמיד הקב"ה מנה שמיחדת היא לאחר הקצרה, כדכתיב (דברים כד - יט) "כי תקצר קצריך בשדך וכו' לגר וליתוך ולאלמנה יהי". וכן כשלא את העיסקה ונשתנה צורתו ע"י מעשי האדם, יש מנה מיוחדת "ראשית עריקותיכם חלה חרימו חרומה" (במדבר טו - יט), וכן בכל מצב ומצב כמבואר שם במדרש. נמצא שהמנוח מלווה את האדם בכל מעשיו, ענות הן מגדול הענה יתב"ש. לקרב האדם לשורשו שלא יתגשם ע"י מעשיו, ושלא ירחק לגמרי וישכח את בוראו בראותו כי פעולותיו הם שמשנים את טבע הדברים מורה לנורה, אלא שע"י המנה זכור את שורשו, ושורש כל דבר שבבריאה, שהכל ממנו יתב, וע"י עשיית המנוח והזכירה בו יתב"ש זכה להאור הזרוע במוך המנוח כדברי המדרש הנ"ל בפ' שלח.

13 יצא בספר - א"ח ע"ה

והנה המצוה של חסד כוללת שני ענינים: א. עצם החסד שעושה לרעהו, שעל ידו נפעלה ישועה לחבירו ויצא ממצור. כי יש והשי"ת מוכה את האדם, ועל ידי פעולה קטנה של חסד שנעשה על ידו כמעט בדרך אגב וללא השקעת כוחות מיוחדים, זוכה וחבירו נשע על ידי כך בישועה גדולה מאד. והקב"ה מחשיב את הפעולה הקטנה שעשה על פי התצאות הגדולות והמבורכות, אע"פ שהוא עצמו לא השקיע בזה הרבה, חוכה לשכרו משלם על כל הישועה שנתהווה לחבירו, כדאיתא בגמ' (סוכה מ"ט ע"ב) על הפסוק (הושע י-ד) "ורעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד", שצדקה משלם השי"ת לפי תצאת החסד שבה, כי כנראה היחה לו

16 א"ח ע"ה

16. א יבא עמוני ומואבי בקהל ה' (כג, דה). וברמב"ם: והנראה אלי כי הכתוב הרחיק שני האחים האלה שהיו גמולי חסד מאברהם שהציל אביהם ואמם וכו' והיו חייבין לעשות טובה עם ישראל וכו'. לראות מכאן נוראות ענין של חיוב בהכרת הטוב. הטובה נהיתה מלפני כמה דורות, וקבלו עונש נורא כזה, להיות רחוקים לעולם מלבא בקהל ה'. ואם כן כמה כבר גדול חיוב הכרת הטוב על טובה שמקבל אחד מחברו. והחיוב עד כמה דורות.

17

shows that the lack of gratitude was indicative of an ingrained selfishness and mean-spirited character that has no place in Israel.

יצא מדברינו, כי עמון ומואב, משרשיו של לוט שגדל אצל אברהם, יש בהם מצד אחד מכותו של אברהם — איש החסד, הבונה עולם בחסד, וגם הם רוצים לחקות את אב המון גויים, אך התרחקותו של לוט מאברהם, ויירדתו לסדום, היא שהביאה עליו גם הרחקה ממושגי אברהם השקולים במידה, במשקל ובמניין, והיועד להבחין בין חסד במיטבו ובאמיתו, ובין קלקול המושג והיפוכו. וכך דורשים חז"ל: "אמר ר' חלבו: 'הבדל נא' אין כתיב כאן, אלא 'הפרד נא', מה הפרדה הזאת אינה קולטת זרע, כך אי אפשר לאותו איש להתערב בזרעו של אברהם" (ב"ר מ"א, ח). אין דבק מדבק את לוט עם אברהם, הפרדה של לוט מאברהם היא פרידה של לוט מהשקפתו של אברהם

לכאורה קשה להבין איך התרחקו עמון ומואב כל כך ממידת החסד כאשר לוט צמח בבית אברהם שמידתו חסד, ועשה לוט חסד עם המלאכים הבאים להפוך את סדום, והכניסם תחת קורת גגו בחירוף נפש, ואף ניסה לשמור עליהם תוך הפקרת בנותיו וכל זאת למען מידת הכנסת אורחים. ובנותיו, אמהות לעמון ולמואב. הלא במסירות נפש הציעו החיבור האסור עם אביהם שהרי עולם חסד בינה "ואיש אין בארץ ללא עלינו כדרך כל הארץ" (בראשית י"ט, לא) הן רצו לקיים העולם בחשבון כי הכל חרב ורק שלושתן נשארו בעולם.

22 תורה - פרשת ויחי - א' ע"ב

ועוד קא חזינן כאן, איך שישנן חכונות חסונות וחסונות כאומות שלמות, ונמסרות הן מדר דוד עד עולם. ואם אפילו ישבו האומות זה אצל זה לא יתערבו חכונותיהם וישארו כמה שהם, כי חכונות באדם לא בנקל משתנות. וזוהו להתבונן אנכי רוממת כלל ישראל אשר רוממו ה' מכל הלשונות, במדותיהם ותכונותיהם, ניכרים בהם עד עולם. כן אמרו ז"ל (יבמות ע"ט) שלשה סימנים יש באומה זו הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים, ומי שאין בו שלשה סימנים הללו אינו ראוי לירבק בהן, עיי"ש. — ישראל רחמנים בני רחמנים הם עד עולם. וכגמי' (ביצה לב:) מוכא מעשה "כשבחאי בר מרינוס אקלע לבכל בעא מינהו עסקא ולא יתבו ליה, מווי מיון נמי לא זינוהו, אמר הני מערב רב קא אתו דכתיב (דברים יג, יח) ונתן לך רחמים ורחמך, כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו, וכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו". ועמון ומואב שאינם מכיני טובה אין להם התדבקות בכלל ישראל, ומה דדרשינן מואבי ולא מואבית עמונית, ודאי כי זה מתאים עם כל המעשה, ידעה התורה כי רק הזכרים מקולקלים בזה המדה הרעה ולא הנקבות, ולכן אין מזו המדה.

השאלה היא: האם תיאורים אלו של מעשי לוט ומעשי בנותיו הם אכן החסד שהתורה דורשת אותו! או שמא יש כאן עיוות מוחלט, והיפוך מוחלט של מידת החסד התורני הבונה עולמות למידת חסד, העלולה להגיע למשמעות אחרת ככתוב בויקרא כ', יז: "ואיש אשר יקח את אחתו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה והיא תראה את ערותו חסד הוא ונכרתו לעיני בני עמם ערות אחתו גילה עונו ישא". התורה קוראת לגילוי עריות זה "חסד" אך זה רחוק מאוד מן המידה האברהמית "חסד לאברהם".

מעשה לוט עם המלאכים בהכנסת אורחים למופת, הוא אכן חסד, אך הצעתו "הנה נא לי שתי בנות... אוציאה נא אתהן אליכם" זה מעשה נורא ואסור, ויש בו עיוות מידת החסד. וכדברי הרמב"ן: "מתוך שבחו של האיש הזה באנו לידי גנותו שהיה טורח מאוד על אכסניא שלו... אבל שיפייס אנשי העיר בהפקר בנותיו אף זה כי אם רוע לב! שלא היה עניין הזימה בנשים רע בעיניו... לכך אמרו רבותינו בנוהג שבעולם אדם מוסר עצמו על בנותיו ועל אשתו — ירהג או יהרוג, וזה מוסר בנותיו להתעולל בהן, אמר לו הקב"ה: לעצמך אתה משמרן" (בראשית י"ט, ח).

23

⁸ Beware of a tzaraas affliction, to be very careful and to act; according to everything that the Kohanim, the Levites, shall teach you — as I have commanded them — you shall be careful to perform. ⁹ Remember what HASHEM, your God, did to Miriam on the way, when you were leaving Egypt.

24 - The Call of the Torah - R. Munk - Pg 254

Ramban observes that Miriam, who was both a prophetess and righteous person, loved her brother and uttered her words solely to her brother Aaron, and only very discreetly. Nevertheless, she was severely punished and her good deeds were not able to protect her. We are reminded that if such a thing happened to a person as great as Miriam under the aforementioned circumstances, then how much greater must the punishment be for those who speak badly about others under less favorable circumstances. Ramban also holds that here the word זכור, remember, signifies a command from Hashem to regularly repeat this warning aloud, whereas if it had said שמור, take heed, it would have indicated a non-verbalized remembrance. Accordingly, the remembrance of Miriam is included in the Six Remembrances

25a ילקי לקי לקי לקי - א' ע"ב

בעצמו מרומם ונגלה ושיקוליו במעשיו ומחדליו יהיו נובעים מנקודת הטוב והרוחני — ייקל עליו לדון את זולתו לכף זכות. ננסה לתאר לעצמנו את אומללותו של המצורע: כואב ומאוס, פרוש מאשתו ומילדיו ומכל החברה כולה (במקומם משמשים לו לחברה "זוביחים של בעלי ראתן"), בודד ישב מחוץ למחנה, פרום ופרוע וטמא וטמא יקרא — אדם שהעולם הזה שלו נחרב לגמרי, עד כי חז"ל הגדירוהו "חשוב כמת". כמה נוכל לעודדו! במה מנחם הוא את עצמו? — בצד הרוחני שלו! אמנם העולם הזה שלו הרוס, אבל הוא אינו אלא פרוזודר; אמנם גופו מאוס, אבל הוא אינו אלא לבוש.

25b ספרי נאמר שאף נע טהור אסור לקוח, וצריך ביאור מדוע.

בוה"ק ומשנת תורה אומר, שכשם שנענים באים על לשון הרע (ש"כ"ט ט"ו), היינו על אמירת דברים שאסור לאומרם, כך באים נענים גם על דברים שצריך לאומרם ולא אמרם.

וזוהו ענין הנגע הטהור, הבא כעונש על אי אמירת דברים טובים במקום שראוי לאומרם. וכ"ן שאף נענים אלו באים בתורת עונש, שפיר מובן מדוע נאסר לקצצם.

(מדמ"ז ר"א"ם מג"ה)

נמצא שהצרת מכריחה את הצרוע להיאחז בצד הרוחני שבו, להעמיד את הנשמה בעיקר ואת הגוף כטפל. מכאן ואילך יהיו שיקוליו של המצורע רוחניים יותר, טובים יותר (כי כל המשיכה אל הטוב יסודה ברצון הנשמה, וכל משיכה אל הרע יסודה ברצון הגוף). וממילא גם את זולתו ידון לכף זכות, יפרש את מעשיהם ומחוליהם, מחשבותיהם ודיבוריהם כנובעים מן הטוב הרוחני והנאצל.

כך מהווה הצרת תיקון לחטא לשון הרע בנקודת השורש שלו — "בצדק תשפט עמיתך".

34

Through the Torah, we learn to regard time on yet a different level. That first commandment after our departure from Egypt charged us with the mission of sanctifying time and making it holy. From the moment we kindle our Sabbath and holiday lights, we are enveloped in the sanctity of time. Geographic and cultural boundaries disappear. We become one, and through that oneness we are spiritually uplifted and enveloped in sanctity.

35 The Torah requires us to be sensitive even to the most minute changes in time; the passage of every second is significant. In rabbinic terminology, the concept of time is referred to as z'man. For example, we are commanded to kindle the Sabbath lights at a specific z'man, but once that moment passes, we are forbidden to light them, teaching us to be alert to the opportunity of each and every moment and not allow it to escape us. Everything is proper only when carried out in its allotted time.

King Solomon, renowned for his wisdom, in his Book of Eccle-

siastes focused on this concept of time. He wrote that there is "a time to be born, a time to die . . . a time to laugh, a time to weep . . . a time to plant, a time to reap . . . a time to be silent, and a time to speak." Enumerating these and many more contrasts, he teaches us the beauty of everything in its proper and designated time. Thus there are times when silence is golden, but there are also times when we must roar like lions. In other words, everything is timing. If we are sensitive to this concept, then we will also learn how to live wisely.

36 Breslav - ch. 1
saw that it was good. 11 God said, "Let the earth sprout vegetation of plants

bringing forth seed, trees of fruit yielding fruit each after its kind, which have their seed in them on the earth." And it was so: 12 And the earth brought forth vegetation: herbage yielding seed after its kind, and trees yielding fruit, each containing its seed after its kind. And God saw that it was good. 13 And there was evening and there

37

Rashi: שיהא טעם העץ - That the flavor of the tree shall be like the flavor of the fruit. 2 והיא לא עשתה כן - But [the earth] did not do so. אלא - Rather, the verse states, ותוצא הארץ, - "And the earth brought forth . . . עץ עושה פרי" - trees yielding fruit," 3 ולא העץ פרי - but the tree itself was not fruit. לסיבה - Therefore, when Adam was cursed for his sin, ונפקדה גם היא - [the earth], too, was taken into account על עוניה - for its sin, ונתקללה - and it was cursed. 4

38

Tehillim Treasury - R. Fever
For He is our God, and we are the flock He pastures and the sheep in His charge - today! If we but heed His call. (Psalms 95:7)

Rabbi Nachman of Breslav taught that one of the fundamental tools we need in serving God is to think only of today, and to pay no attention to yesterday or tomorrow. This certainly applies to our efforts to earn a living. We should only be concerned with what we need today and what we can earn today (see Sotah 48b).

The same idea applies to our service of God: We should think only of today, the present hour. When a person begins to concentrate on serving God, it appears to be a heavy burden which he will never be able to bear. But if he tells him that he has to shoulder this weight for only one day, today, then it will not seem like such a heavy burden at all.

Therefore, one should not put off important things until tomorrow, saying: "I will definitely start to improve - tomorrow! Tomorrow I will surely begin to pray with intense devotion! Tomorrow I will begin my Torah study program!" Man's world consists of nothing more than the day and the hour that he stands in now. Tomorrow is an entirely different world.

Therefore David exhorts us: היום אם בקולו השמעו, Today! If we but heed His call! (Likutei Eitzos §272).

39

Berachos 29b

Elijah the Prophet said to Rav Yehudah the brother of Rav Salla the Pious: לא תרמה ולא תהטי - Do not become angry and you will not sin. 20 לא תרני ולא תהטי - Do not become intoxi-

cated and you will not sin. וקשאתה ויצא לדרך - And when you set out on the way, המלך בקונך וצא - beg leave of your Creator and then set out.

The Gemara inquires: What is the meaning of "beg leave of your Creator and then set out"?

The Gemara answers: אמר רבי יעקב אמר רב הקדא - R' Yaakov said in the name of Rav Chisda: זו תפלת הדרך - This is a reference to the wayfarer's prayer. 24

Artsvoll - Yam Kipur Machjar 40

אוצר הטוב תפתח לנו, שנת אסם, שנת תרבה, שנת גורות טובות מלפניך, שנת דגן תירוש ויצהר, שנת ברנקה והאלהה וקמים, שנת ועוד בית מקדשך, שנת זול, שנת חיים טובים מלפניך, שנה טללה

pg 571

May it be Your will, HASHEM, our God and the God of our forefathers, that this year that is coming upon us and upon all Your people, the Family of Israel, be a year in which You open Your treasury for us, a year of abundance, a year of blessing, a year of beneficial decrees from before You, a year of grain, wine, and oil, a year of expansiveness, success, and permanence, a year of assembly in Your Holy Temple, a year of